

สาระ:

ยากจริงหรือ??

กับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

ธีระชัย รัตนโรจน์มงคล*

การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี 2558 มีเป้าหมายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็น “ตลาดและฐานการผลิตเดียว” มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงาน มีฝีมือภายในอาเซียนอย่างเสรี ผู้ประกอบการไทยไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้า ส่งออก ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมทั้งผู้ประกอบการระดับชุมชน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

กรมวิทยาศาสตร์บริการ ตระหนักถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งกรมวิทยาศาสตร์บริการมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคการผลิตและการบริการสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการ OTOP/SMEs สามารถยกระดับคุณภาพสินค้า และจากนโยบายของรัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้ประชาชน ข้อที่ 1.13 สนับสนุนการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ข้อ 1.13.2 บริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีศักยภาพ ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกกับองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ การเข้าถึงแหล่งทุนและการตลาดเชิงรุกทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ โดยส่งเสริมให้มีศูนย์กระจายและแสดงสินค้าถาวร ในภูมิภาคและเมืองท่องเที่ยวหลักที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการส่งออก

ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือเรียกกันทั่วไปว่าสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สิ่งที่สำคัญก็คือ การเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น โดยรวมแล้วชุมชนมีจุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ทำอย่างไรถึงจะเพิ่มศักยภาพเพื่อเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการในการสร้างสัญลักษณ์และขยายโอกาสทางการตลาดมากยิ่งขึ้น

ผู้ประกอบการระดับชุมชนที่ผลิตสินค้า OTOP ซึ่งเป็นสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน บางส่วนพบว่า การผลิตสินค้ายังไม่ได้มาตรฐาน มีความจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ กรมวิทยาศาสตร์บริการ เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงลงพื้นที่สำรวจเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคความคาดหวังและความต้องการของชุมชน เพื่อมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

ในขณะเดียวกันจากข้อมูลการสำรวจยังพบว่าที่สินค้า OTOP ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อการยื่นขอการรับรองมาตรฐานนั้น เนื่องจากสินค้ายังไม่ได้รับการทดสอบคุณภาพจาก

*นักวิทยาศาสตร์เชี่ยวชาญ

ห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้ ซึ่งห้องปฏิบัติการที่เชื่อถือได้นั้น ต้องมีการจัดทำระบบบริหารงานคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 สามารถตรวจสอบสินค้าตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องได้

จากการลงพื้นที่สำรวจต้องเร่งพัฒนาสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อผู้บริโภคโดยใช้ผลการทดสอบจากห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐานเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ยืนยันว่าสินค้า OTOP มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถตอบสนองต่อความต้องการระดับท้องถิ่นและยกระดับไปสู่ผู้ผลิตที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

กรมวิทยาศาสตร์บริการ จึงได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ ตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบ กระบวนการผลิต พัฒนารูปแบบ และบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลการทดสอบจากห้องปฏิบัติการ จะเห็นว่าจากการดำเนินงานดังกล่าวตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการพัฒนาสินค้า OTOP หลังจากที่ได้มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตัวชี้วัดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามที่คาดหวังไว้ คือ

1. จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรมแก่ผู้ประกอบการ OTOP/SMEs และชุมชน เพื่อนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์

2. จำนวนสินค้า OTOP ที่เข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐาน กรมวิทยาศาสตร์บริการ มีแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพสินค้า OTOP ให้ได้มาตรฐาน ซึ่งขั้นตอนสำคัญคือการทดสอบจากห้องปฏิบัติการ ซึ่งผลการทดสอบจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าต่อไป

กรมวิทยาศาสตร์บริการ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนา ศูนย์รับรองคุณภาพสินค้า OTOP เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค เพื่อรองรับการตรวจสอบสินค้า OTOP ทั่วประเทศ กรมวิทยาศาสตร์บริการ ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในส่วนภูมิภาคดำเนินการพัฒนาห้องปฏิบัติการทดสอบและศูนย์รับรองคุณภาพสินค้า OTOP ในภูมิภาค เพื่อการทดสอบคุณภาพสินค้า OTOP และยกระดับให้สินค้า OTOP เข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน

ผลจากการลงพื้นที่ในการพัฒนาสินค้า OTOP ดังกล่าว ทำให้ทราบว่ายังมีสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ประกอบการไม่สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมทั้งขาดการทดสอบคุณภาพสินค้าทางห้องปฏิบัติการเนื่องจากห้องปฏิบัติการในภูมิภาคมีไม่เพียงพอ ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถบ่งชี้ความสำเร็จได้ คือ

3. จำนวนห้องปฏิบัติการในภูมิภาคที่ได้รับการพัฒนา

- เพื่อสนับสนุนการวิจัยพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และชุมชน โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์

- เพื่อวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาห้องปฏิบัติการเครือข่ายในภูมิภาค โดยใช้ผลการทดสอบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เข้าสู่การขอรับรองมาตรฐาน

- จากผลพลอยได้จากการลงพื้นที่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ยังได้รับฟังปัญหาต่าง ๆ อาทิ การคัดเลือกวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การพัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นประเด็นในการวิจัยและพัฒนาต่อยอด เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง